

พัฒนาการจริยศาสตร์

เนื่องจากรัสเซลเป็นนักปรัชญาที่ได้เขียนผลงานด้านปรัชญาการเมืองไว้มากมาย และตัวเขาเองก็ไม่ได้จัดความคิดไว้เป็นระบบอย่างชัดเจน ดังนั้นจุดมุ่งหมายในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงจะพยายามรวบรวมพัฒนาการความคิดทางการเมืองที่กระจัดกระจายอยู่ในผลงานของรัสเซล โดยจะเริ่มวิเคราะห์ไปตามลำดับช่วงเวลาเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เนื่องจากแต่ละเล่มของรัสเซลแสดงถึงพัฒนาการทางความคิดในทุก ๆ ด้านทางปรัชญา อีกทั้งอิทธิพลของเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอก อาทิเช่น เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงภายในตัวเองของรัสเซลก็มีส่วนเป็นอย่างมากที่ช่วยทำให้ความคิดจะเปลี่ยนแปลงตามลำดับเวลา ฉะนั้น การวิเคราะห์แนวความคิดของเขาไปตามลักษณะดังกล่าว ย่อมจะมีส่วนทำให้เข้าใจลำดับความคิดของเขาชัดเจนยิ่งขึ้น

ความคิดการเมืองของรัสเซลนั้น เราจะเข้าใจรัสเซลได้ดียิ่งขึ้น ถ้าจะมองพัฒนาการทั้งทางจริยศาสตร์ควบคู่กันไปด้วย ฉะนั้น ผู้เขียนจึงจะพูดถึงพัฒนาการดังกล่าวโดยจะเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๘๔ เป็นต้นไป จนถึงผลงานชิ้นสุดท้ายทางการเมืองของรัสเซล เหตุผลที่เริ่มตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๘๔ ก็เพราะเป็นช่วงที่เริ่มมองเห็นความคิดปรัชญาของรัสเซลอย่างแจ่มชัดแล้ว โดยช่วงก่อนปี ๑๘๘๔ เป็นระยะที่รัสเซลศึกษาปรัชญามากกว่า แต่สำหรับพัฒนาการความคิดจริยศาสตร์นั้นจะเริ่มพูดถึง ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๘๖ เนื่องจากรัสเซลมีความคิดทางจริยศาสตร์ที่น่าสนใจ คือประโยชน์นิยม และความคิดประโยชน์นิยมนี้ จะกลับไปมีอิทธิพลอย่างมากในงานชิ้นหลัง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับปัญหาจริยธรรม และการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒

เนื่องจากในระยะ ค.ศ. ๑๘๘๖ - ๑๘๙๓ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นระยะที่รัสเซลล์ใช้เวลาในการศึกษาปรัชญาจากความคิดของนักปรัชญารุ่นก่อน ๆ เพื่อจะนำสร้างแนวคิดของตนเอง แม้ในระยะนี้รัสเซลล์จะยังไม่มียผลงานปรัชญาของตน แต่ตามที่ผู้เขียนได้ศึกษาพัฒนาการความคิดของรัสเซลล์ เห็นว่าในระยะนี้เขาก็เริ่มมีแนวคิดทางจริยศาสตร์อย่างชัดเจนแล้ว นั่นคือ เขาเองยอมรับว่าเป็นพวกประโยชน์นิยม

"... เมื่ออายุ ๑๔ ปี ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า หลักทางจริยธรรมนั้น ควรจะมีจุดหมายเพื่อส่งเสริมความสุขแก่มนุษย์ เมื่อความคิดนี้เกิดขึ้นแก่ข้าพเจ้าเป็นครั้งแรก ข้าพเจ้าก็เห็นว่า เป็นจริงอยู่ในตัวของมันเอง จนต้องเป็นความสากด ... ข้าพเจ้าจึงต้องประกาศว่า ... ข้าพเจ้าคือนักประโยชน์นิยม"^๑

พัฒนาการจริยศาสตร์ตั้งแต่ปี ๑๘๙๔ - ๑๘๙๘

ตามที่กล่าวมาแล้ว ในระยะปี ๑๘๘๖ - ๑๘๙๓ เป็นระยะที่รัสเซลล์เริ่มศึกษาปรัชญาอย่างจริงจัง และยังคงศึกษาต่อมาเรื่อย ๆ แม้ในช่วงปี ๑๘๙๔ - ๑๘๙๘ ซึ่งในระยะนี้รัสเซลล์ได้อิทธิพลความคิดปรัชญาทั้งหมด จากปรัชญาสายจิตนิยมของเบอร์มัน ซึ่งเป็นแบบคานท์ หรือแบบเฮเกล บุคคลที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง ที่ทำให้รัสเซลล์มีแนวคิดดังกล่าวคือ แม็คแท็กการ์ด (Mc. Taggart)

1

Bertrand Russell, The Basic Writings of Bertrand Russell, ed. R. E. Egner and L. E. Denonn (New York : Simon and Schuster., 1961) p. 32.

"...At the age of fourteen I became convinced that the fundamental principle of ethics should be the promotion of human happiness, and first this appeared to me so self - evident that I supposed it must be the universal opinion ...I announced, no doubt ... that I was a Utilitarian."

"การดำเนินชีวิตแบบดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าได้รับอิทธิพลของแม็คแท็คการ์ดซึ่ง
ได้มาเยี่ยม และแนะนำปรัชญาเฮเกิลแบบของเขา อันเป็นเหตุให้ข้าพเจ้ากลายเป็น
พวกนิยมเฮเกิลในที่สุด" ๑

นอกจากความคิดแนวจิตนิยมแบบเฮเกิลจะมีอิทธิพลต่อรัสเซล โดยที่ทำให้
รัสเซลมองปัญหาต่าง ๆ ทางวิชาการเป็นแบบเฮเกิลแล้ว ความคิดแบบเฮเกิลนี้ ยังมี
อิทธิพลต่อปัญหาทางการเมือง และจริยธรรมด้วย ดังนี้

"ในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๙๔ - ๑๘๙๘ ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่จะ
พิสูจน์ด้วยวิธีทางอภิปรัชญาเกี่ยวกับสิ่งหลายสิ่งเกี่ยวกับจักรวาลตามความรู้สึทาง
ศาสนาทำให้ข้าพเจ้าคิดว่าสำคัญ ... ข้าพเจ้ายังมีความเห็นอีกว่า หากเขียนหนังสือ
ชุดปัญหาสังคมและการเมือง โดยให้มีลักษณะเป็นนามธรรมขึ้นทีละน้อย ในที่สุดข้าพเจ้า
จะเข้าถึงภาวะนแดนของเฮเกิล" ๒

ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า รัสเซลมีความตั้งใจที่จะนำความคิดของ
เฮเกิลไปสร้างระบบจริยธรรม และสังคมการเมืองแบบเฮเกิลด้วย แต่รัสเซลก็เพียง
ตั้งใจเท่านั้น ยังไม่ไคลงมือทำจริง ๆ ทั้งนี้ คงเป็นเพราะว่า เขาได้รับอิทธิพลของ

1
Ibid, p. 42.

"The set in which I lived very much influenced by Mc. Taggart, whose visit recommended his Hegelian Philosophy ...caused me to become Hegelian."

2
Ibid, p. 43.

"In the years from 1894 to 1898, I believed in the possibility of proving by metaphysics various things about the universe that religious feeling made me think important ...I thought I would write a series of books on social and political questions, growing gradually more abstract at last I would achieve a Hegelian synthesis."

จิตนิยมฝ่ายเยอรมันเป็นระยะเวลาเพียง ๔ ปีเท่านั้น แล้วก็เปลี่ยนความคิดไป และถ้าจะศึกษาผลงานในช่วง ๔ ปีนี้ของรัสเซลล์ควบคู่ไปด้วย ก็จะเห็นได้ว่ามีหนังสือเพียง ๒ เล่มเท่านั้น คือ German Social Democracy และ An Essay on the Foundations of Geometry และหนังสือทั้งสองเล่ม ก็ไม่เคยมีรายละเอียดเรื่องจริยธรรมและลักษณะสังคม อุดมคติที่เขาเห็นด้วยกับเฮเกิลว่า ควรจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

ในหนังสือ German Social Democracy ซึ่งเป็นผลงานทางการเมืองเล่มแรกของรัสเซลล์ ที่พอจะมองเห็นแนวคิดดังกล่าวได้ ก็เป็นเพียงการพูดถึงประวัติความคิดประชาธิปไตยสังคมในเยอรมันในช่วงที่มีความสำคัญจนถึง เหตุการณ์ทางการเมืองในเยอรมันในปี ๑๘๘๖ เป็นสำคัญ และอิทธิพลของมาร์ก และลาซาล เกี่ยวกับการสร้างทัศนคติสังคมนิยมในเยอรมัน ฉะนั้นถ้าจะกล่าวโดยทั่วไปแล้ว หนังสือเล่มนี้มีประโยชน์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ยุโรปมากกว่า ในด้านการศึกษาแนวคิดปรัชญา และจริยธรรมของรัสเซลล์ที่ได้รับอิทธิพลจากเฮเกิล ส่วนอีกเล่มหนึ่งคือ An Essay on the Foundations of Geometry นั้น ก็พูดถึงถึงปัญหาพื้นฐานในวิชาเรขาคณิตเท่านั้น ฉะนั้นผลงานทั้งสองเล่มจึงไม่ได้บอกให้ทราบเลยว่า การที่รัสเซลล์มีแนวคิดเป็นแบบนิยมเฮเกิลนั้นเป็นอย่างไร ความคิดของเฮเกิลที่มีอิทธิพลต่อรัสเซลล์จึงเป็นเพียงชั่วระยะเวลาอันสั้นเพียงสี่ปีเท่านั้น หลังจากนั้น รัสเซลล์ก็เริ่มไม่แน่ใจในความคิดของเฮเกิล โดยเริ่มจากความสงสัยปัญหาเรื่องทฤษฎี และคณิตศาสตร์ก่อน

“ข้อโต้แย้งทั้งหมดที่ใช้โดยกลุ่มนิยมเฮเกิลในการวิจารณ์สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคณิตศาสตร์และทฤษฎี ซึ่งขึ้นอยู่กับมูลบทเรื่องของความสัมพันธ์ภายใน ด้วยเหตุนี้เอง เมื่อข้าพเจ้าปฏิบัติเลขมูลบทเรื่องความสัมพันธ์ภายใน ข้าพเจ้าจึงเริ่มเชื่อในทุกสิ่ง

ที่พวกนิยมเฮเกิลไม่เชื่อ"^๑

ความขัดแย้งทางค่านิยมศาสตร์และพิธีกรรมนี้เอง เป็นเหตุให้รัสเซลเริ่มสงสัยเฮเกิลและเริ่มเปลี่ยนความคิดจากแบบนิยมเฮเกิล และเลิกเป็นพวกนิยมความคิดแบบเฮเกิลอย่างสิ้นเชิงในปี ๑๘๘๘

พัฒนาการจริยศาสตร์ตั้งแต่ปี ๑๘๘๘ - ๑๘๙๓

รัสเซลเป็นนักปรัชญาที่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดทั้งโดยเงื่อนไขภายในตัวเอง และเงื่อนไขจากภายนอก ตัวเขาเองก็ยอมรับว่า "พัฒนาการทางปรัชญาของข้าพเจ้าอาจแบ่งได้หลายขั้นตอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัญหาที่ข้าพเจ้ากำลังสนใจอยู่ และก็ขึ้นอยู่กับผลงานของนักคิดที่มีอิทธิพลต่อข้าพเจ้าด้วย"^๒ ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๘๘๘ เป็นต้นมา รัสเซลก็ได้เปลี่ยนความคิดทางค่านิยมศาสตร์ของเขาอีกครั้งหนึ่ง นั่นคือ เขาได้เปลี่ยนแนวความคิดจริยศาสตร์จากแบบเฮเกิลมาเป็นแบบอัจฉนคติกณานิยม(Intuitionism) เนื่องจากเขาได้รับอิทธิพลทางค่านิยมศาสตร์จาก จี. อี. มัวร์(G. E. Moore) และเพลโต (Plato) รัสเซลได้กล่าว "มัวร์เป็นผู้นำในการปฏิบัติ ส่วนข้าพเจ้าเป็นผู้สนับสนุน"^๓

1 My Philosophical Development, p. 48.

"All the arguments used by Hegelians to condemn the sort of things dealt with Mathematics and physics depended upon the axiom of internal relations. Consequently, when I rejected this axiom of internal relations, I began to believe everything the Hegelian disbelieved."

2 Ibid., p. 11

"My Philosophical development may be divided into various stages according to the problems with which I have been concerned and a man whose work has influenced me."

3 The Basic Writings of Bertrand Russell, p. 43.

"He took the lead in the rebellion, and I followed."

เหตุผลที่ผู้เขียนเชื่อว่ารัสเซลเริ่มเปลี่ยนแปลงความคิดตั้งแต่ปี ๑๘๘๘ ก็ เพราะหลักฐานที่อ้างอิงไว้ในตอนที่กล่าวถึงพัฒนาการในช่วงนี้ และจากการศึกษา ประวัติของรัสเซลก็จะพบว่า ช่วงตั้งแต่ปี ๑๘๘๘ เป็นช่วงที่เขาสนิทสนมกับมัวร์ และคง จะไ้งานหนังสือที่ จี. อี. มัวร์ เขียนไว้ชื่อ Principia Ethics ด้วย ฉะนั้น จึง เป็นธรรมดาอยู่เองที่ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของรัสเซลในระยะนี้ใกล้เคียงกับของมัวร์ นอกจากนี้ผู้เขียนยังพบอีกว่า รัสเซลยังได้นำเอาทฤษฎีแบบ (Idea) ของเพลโตมา อ้างเพื่อรองรับจริยศาสตร์แบบอรรถกถาญาณนิยม ทั้งนี้ เพราะรัสเซลเห็นว่าความคิด ของเพลโตจะเป็นเกราะกำบังที่ดีที่สุดในการสนับสนุนทฤษฎีอรรถกถาญาณนิยม

"ทฤษฎีเรื่องความคิดแบบของเพลโต เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาและ ตามความเห็นของข้าพเจ้า ทฤษฎีนี้เป็นทางแก้ปัญหาที่ดีที่สุดเท่าที่เคยมีมา ทฤษฎีที่จะ เสนอต่อไปส่วนใหญ่จึงเป็นแบบของเพลโต เพียงแต่มีการดัดแปลงแก้ไขบ้าง เนื่องจาก กาลเวลาทำให้มีความจำเป็นต้องทำเช่นนั้น"

การที่รัสเซลยกทฤษฎีแบบของเพลโตขึ้นมาเพื่อใช้เป็นพื้นฐานรองรับทฤษฎี จริยศาสตร์แบบอรรถกถาญาณนิยม และถ้าถูกวิพากษ์วิจารณ์โจมตีก็จะสามารถต่อสู้ด้วย แนวเหตุผลของเพลโต ซึ่งมีความกระจ่างชัด และมีเหตุผลอยู่ในตัวเองเป็นระบบ อย่างดี

แม้ว่าความคิดของรัสเซลจะเริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ปี ๑๘๘๘ แล้วก็ตาม เขาก็ยังคงไม่เห็นผลงานทางจริยศาสตร์ของเขาเลย จนกระทั่งปี ๑๙๐๓ คือมีบทความ

1

Bertrand Russell, The Problems of Philosophy (New York : A Galaxy Book, 1950) p. 91.

"Plato's theory of ideas is an attempt to solve this very problem, and in my opinion is one of the most successful attempts hitherto made. The theory to be advocated in what follows is largely Plato's with merely such modification as time has shown to be necessary."

ชื่อ "Independent Review" บทความชื่อ "Determinism and Morals"
 ในหนังสือ Hibbert Journal ฉบับเดือนตุลาคม ๑๙๐๘ และบทความชื่อ "The
 Elements of Ethics" ซึ่งตีพิมพ์ ค.ศ. ๑๙๑๐ ในหนังสือชื่อ Philosophical
 Essays ทั้งหมดนี้ทำให้เห็นทัศนะของรัสเซลล์ที่ว่า มนุษย์มีความรู้เกี่ยวกับความดี
 ความชั่วได้ เพราะดี ชั่ว มีลักษณะเป็นปรนัย (Objective) ซึ่งหมายความว่า
 คุณสมบัติทางจริยธรรมคือ ถูก ผิด ดี ชั่ว เป็นลักษณะจริง ๆ ของการกระทำ เหมือน
 กับสีค่าที่เป็นคุณสมบัติจริง ๆ ของโต๊ะ ฉะนั้น ไม่ว่าใครจะชี้ขาดอย่างไร ดี ชั่ว ถูก ผิด
 ก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้ชี้ขาด ค่าทางจริยะหรือคุณสมบัติทางศีลธรรม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับ
 คุณสมบัติธรรมชาติ ดี หรือ ถูก เป็นคุณสมบัติของสิ่งนั้น หรือการกระทำนั้น ถ้าแต่เนื่อง
 จาก ดี เป็นคุณสมบัติ "ธรรมชาติ" จึงไม่สามารถให้คำนิยามหรืออธิบายด้วยคุณสมบัติ
 ธรรมชาติใด ๆ อีกทั้งคำว่า ดี นั้น ไม่สามารถนิยามได้ เนื่องจากเป็นคุณสมบัติเชิง
 เคี้ยว คุณสมบัติเชิงเคี้ยวเหล่านี้ต้องรูด้วยคน คือรู้โดยไม่ผ่านคำอธิบายเป็นสื่อกลาง
 เมื่อพบก็จะเข้าใจเอง

"จุดหมายของจริยศาสตร์ คือการค้นพบประโยคที่เป็นจริงเกี่ยวกับความ
 ประพฤติดี หรือเลว และประโยคเหล่านั้นจะมีลักษณะที่เป็นจริงทำนองเดียวกับประโยค
 ที่พูดถึงออกซิเจนหรือสูตรคูณ"^๑

จะเห็นว่าทัศนะของรัสเซลล์ไม่ได้แตกต่างไปจาก จี. อี. มัวร์ เลย คือ
 รัสเซลล์เห็นด้วยกับมัวร์ที่ว่า ความรู้เกี่ยวกับความดีเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่การที่เรา

1

Ibid. pp. 1-2.

"...is to discover true propositions about virtuous and
 vicious conduct, and that these are; just as much part to
 truth as true propositions about oxygen or the multiplication
 table."

เข้าใจได้ยากกว่าความคิดที่เป็นเหตุเป็นผล และให้คำนิยามไม่ได้ เพราะ "เป็นที่แน่ชัดว่าความคิดเป็นส่วนหนึ่งประกอบเป็นความคิดเชิงเดี่ยวของความคิดที่ซับซ้อน และด้วยเหตุนี้เองจึงไม่สามารถวิเคราะห์ หรือสร้างได้จากความคิดเชิงเดี่ยวอื่นได้อีก"^๑ ซึ่งก็เช่นเดียวกับสีแดง เราก็ไม่สามารถให้คำนิยามที่ชัดเจนได้ แต่เราเข้าใจหรือคุ้นเคยกับสีแดงได้โดยตรง เพราะสีแดงมีคุณสมบัติเชิงเดี่ยว สิ่งที่มีส่วนประกอบ เช่น มา ลา เป็นต้น คำว่า ดีก็เช่นเช่นกัน ไม่สามารถให้คำนิยามเชิงวิเคราะห์ได้ เพราะว่าดีและเลวเป็นสิ่งเชิงเดี่ยว จึงไม่สามารถให้คำนิยามได้

ตามที่ได้อธิบายมานั้น เป็นทัศนะของรัสเซลล์โดยสังเขป ซึ่งพอจะมองเห็นความคิดทฤษฎีจริยศาสตร์แบบอรรถนิยมนิยมได้อย่างชัดเจน แต่ก็ยังมีปัญหาว่า ความคิดทางจริยศาสตร์ตามแนวนี้ของรัสเซลล์ดำเนินไปจนกระทั่งถึงปลายปี ค.ศ. ๑๙๑๓ หรือต้นปี ๑๙๑๔ แต่ความคิดเห็นของผู้เขียนนี้ขัดแย้งกับการคิดเห็นของโคเปสตัน (Copleston) ที่กล่าวไว้ในหนังสือ A History of Western Philosophy ในเรื่องที่ว่าด้วยการแบ่งช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงความคิดของรัสเซลล์จากไปสู่ อารมณ์นิยม โคเปสตันมีความเห็นว่า ปี ค.ศ. ๑๙๑๓ ซึ่งเป็นปีที่มีการตีพิมพ์หนังสือของรัสเซลล์ชื่อ Outline of Philosophy เป็นปีที่เริ่มการเปลี่ยนแปลง

เหตุที่โคเปสตันยอมรับเช่นนี้ก็เพราะเขาใช้หนังสือ An Outline of Philosophy ซึ่งตีพิมพ์เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ โดยสำนักพิมพ์ W. W. Norton and Company โดยให้ชื่อว่า Philosophy เป็นหลักฐานประกอบความคิดของเขาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้เขียนมีเหตุผลสนับสนุนความเชื่อดังนี้

1

Ibid.

"Goodness is apparently among those which form the simplest constituents of our more complex ideas, and are therefore incapable of being analysed or built up out of other simpler ideas."

ตามที่ได้อธิบายมาแล้วว่า อิทธิพลสำคัญอันหนึ่งก็คือ ข้อเขียนของซานตายาน่า ซึ่งรัสเซียเคยยอมรับว่าตัวเขาเองนั้น

“เป็นที่มั่งคั่งของคุณความคิดทางปรัชญาของเขา เมื่อข้าพเจ้าเป็นหนุ่มอยู่ ข้าพเจ้า เห็นควยกับทัศนะของมัวร์ เรื่องลักษณะวัตถุประสงค์ของความดี และความชั่ว คำวิจารณ์ของซานตายาน่าในหนังสือเรื่อง Winds of Doctrine เป็นเหตุให้ข้าพเจ้าเลิกความเชื่อดังกล่าว แม้ว่าข้าพเจ้าจะสามารถมีความรู้สึกแจ่มใส และสบายใจโดยที่ไม่ถึงทัศนะดังกล่าวเช่นเดียวกับที่เขาเคยเป็นมาก่อน”

หนังสือเรื่อง Winds of Doctrine นี้ตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๑๓ แต่ปีที่พิมพ์หนังสืออาจจะไม่ได้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงช่วงการเปลี่ยนแปลงความคิดมาเป็นอารมณนิยมของรัสเซียที่แน่นอนได้ เพราะรัสเซียอาจจะได้อ่านหนังสือของซานตายาน่า หลังจากที่ตีพิมพ์แล้วก็ได้ ฉะนั้น จึงควรหาหลักฐานอื่นมาประกอบด้วย ผู้เขียนเห็นว่าหลักฐานอีกประการหนึ่งก็คือ หนังสือของรัสเซียชื่อ Religion and Science ซึ่งตีพิมพ์ปี ๑๙๓๕ ในบทที่ว่าควยเรื่อง "Science and Ethics" รัสเซียยอมรับว่า ความคิดของเขาทางทฤษฎีจริยศาสตร์ในปี ค.ศ. ๑๙๓๕ แตกต่างจากเมื่อ ๓๐ ปีที่แล้ว ฉะนั้น ถ้าจะย้อนกลับไปเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๐๕ ซึ่งเป็นระยะที่เขาวยึดถือแนวคิดแบบอชฌตักญาณนิยม เทียบกับปี ค.ศ. ๑๙๓๕ ความคิดของเขา ย่อมแตกต่างกันอย่างแน่นอน การที่รัสเซียกล่าวเช่นนี้ก็แสดงความคิดในปี ค.ศ. ๑๙๓๕ ต้องไม่เหมือนกับความคิดเมื่อ ๓๐ ปีก่อน อย่างแน่นอน ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่า คงจะต้อง

1
Bertrand Russell, Portraits From Memory and Other Essays. (London : Unwin Books, 1949), p. 96.

"I owe him certain philosophical debts. When I was young, I agreed with G. E. Moore in believing in the objectivity of good and evil. Santayana's criticism, in a book called Winds of Doctrine, cause me to abandon this view, though I have been able to be as bland and comfortable without it as he was."

ไม่เหมือนกับความคิดในปี ค.ศ. ๑๙๒๗ ควบเช่นกัน นอกจากนี้ ในบทนำของหนังสือ ชื่อ Mysticism and Logic (๑๙๑๘) มีข้อความว่า "ในเชิงทฤษฎีจริยศาสตร์ ความคิดที่ไค้เสนอไว้ในบทความเรื่อง "The Free Man's Worship" (๑๙๑๓) ก็ไม่ค่อยเหมือนกันนักกับสิ่งที่ข้าพเจ้ายึดถืออยู่ขณะนี้"^๑ จากข้อความนี้ก็แสดงว่า ปี ค.ศ. ๑๙๑๓ ซึ่งเป็นปีที่รัสเซลล์เขียนบทความแสดงทัศนะอรรถศึกษาอนิยมยอมทองแตกต่างจากทัศนะที่เขายึดถือในปี ค.ศ. ๑๙๑๗ อย่างแน่นอน

หลักฐานที่เป็นเงื่อนไขภายนอก รัสเซลล์กล่าวถึงสงครามโลกครั้งที่ ๑ ว่า มีผลผลักดันต่อความคิดของเขา เช่นที่กล่าวไว้ว่า "สงครามโลก ครั้งที่ ๑ เป็นเหตุให้อคติถูกขจัดไป และทำให้ข้าพเจ้ามีแนวคิดใหม่ ๆ เกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ"^๒

อลัน วูด (Alan Wood) ไค้เสนอความคิดเห็นเรื่องการเปลี่ยนแปลงทฤษฎีจริยศาสตร์ของรัสเซลล์ในช่วงนี้ไว้ในหนังสือ The Passionate Sceptic ว่าสงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นระยะหัวเดียวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงความคิดของรัสเซลล์ดังนี้

"อย่างน้อยที่สุด รัสเซลล์ก็ตระหนักดีว่า ช่วงที่สงครามเกิดขึ้นในเดือนสิงหาคมปี ๑๙๑๔ ความคิดของเขาหลายประการมีข้อผิดพลาดและมนุษย์ไม่ได้มีเหตุผลมากเท่า

1 Bertrand Russell, Mysticism and Logic (New York : Anchor Books) The Preface was written in 1917.

"In theoretical ethics, the position advocated in 'The Free Man's Worship' is not quite identical with that which I hold now..."

2 Portraits From Memory, p. 32.

"The First World War shook me out of my prejudices and made me think a fresh on a number of question."

ที่เขาเคยเชื่อ ดังนั้น เขาจึงเปลี่ยนวิธีการทางคิดและวิถีทางดำเนินชีวิตต่อมา"

ข้อสนับสนุนอีกประการหนึ่งเป็นของศาสตราจารย์ เอकिन (Aiken) เขาเห็นว่ารัสเซียจะต้องได้อ่าน ข้อวิจารณ์ของซานตายนาก่อนสงครามโลก ครั้งที่ ๒ และเขากล่าวว่า "พื้นฐานทางวัตถุ และสถานภาพความสัมพันธ์ของชีวิตที่มีศีลธรรม ถ้าเราแยกศีลธรรมออกจากธรรมชาติส่วนเป็นสัตว์ของมนุษย์ เรามีแนวโน้มว่าจะเป็นพวกที่คลั่งศาสนาและใจแคบ ซานตายนาเชื่อว่า ความใจแคบและคลั่งศาสนานั้นจะปรากฏชัดในทฤษฎีใดก็ตาม เช่นทฤษฎีต่อต้านธรรมชาตินิยมของรัสเซีย" ๒

ฉะนั้น ถ้าคำยืนยันของวูด และเอकिनถูกต้อง ประกอบกับอิทธิพลของหนังสือ Winds of Doctrine ในปี ค.ศ. ๑๙๑๓ ซึ่งคาดว่าเป็นปีที่รัสเซียต้องได้อ่านหนังสือแล้ว ตลอดจนสภาวะแวดล้อมของสงครามโลกครั้งที่ ๑ และเหตุผลต่าง ๆ ตามที่ไคกล่าวมาแล้วนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า รัสเซียได้เปลี่ยนความคิดเป็นอารมณนิยม ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๘

1

Alan Wood, Bertrand Russell : The Passionate Sceptic (London : Unwin Books, 1963) p. 83.

"...Russell at least recognized, the moment the war broke out in August, 1914, that a lot of his previous ideas were wrong and that men were not so rational as he had believed. He radically altered his way of thinking and his way of life accordingly."

2

Lillian W. Aiken, Bertrand Russell's Philosophy of Morals (New York : The Humanities Press, 1963), pp. 21-22.

"Material ground and relational status of the moral life." If we divorce morality from the animal part of our natures, we tend to become fanatical and narrowness. Santayana believes that this narrowness and fanaticism are in any theory such as Russell's anti-naturalistic intuitionistic theory"

พัฒนาการจริยศาสตร์ปี ค.ศ. ๑๙๑๔ - ๑๙๔๔

ทฤษฎีจริยศาสตร์ของรัสเซลล์มีการเปลี่ยนแปลงความคิดอีกครั้งหนึ่งหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ข้อสังเกตที่ชัดเจนก็คือ ในหนังสือ Justice in War Time (๑๙๑๖) บทที่ว่าด้วยจริยศาสตร์ในการสงคราม รัสเซลล์ได้แสดงทัศนะที่ปรากฏอย่างชัดเจนว่าเขาได้ยึดถือทฤษฎีอารมณ์นิยมอย่างมั่นคงแล้ว เขาเริ่มด้วยการยอมรับว่า "ปัญหาจริยศาสตร์นั้นเป็นปัญหาของความรู้สึก ส่วนความคิดสามารถให้เป็นความกระจ่างและทำให้การแสดงอารมณ์เป็นไปอย่างกลมกลืน" ฉะนั้น ความคิดทางจริยศาสตร์ที่เขาเคยยึดถือคือ ค่าทางจริยศาสตร์ หรือคุณสมบัติทางศีลธรรมนั้นไม่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติธรรมชาติใด ๆ ที่เป็นคุณสมบัติของสิ่งนั้น หรือการกระทำ เมื่อมาถึงปี ค.ศ. ๑๙๑๔ เขากลับเปลี่ยนเป็นเห็นว่า คิ ชั่ว นั้นไม่ได้เป็นคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง เราเพียงแสดงความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เรามีต่อสิ่งนั้นเท่านั้น

ในหนังสือ Outline of Philosophy (๑๙๒๓) รัสเซลล์ได้แยกจริยศาสตร์ออกจากปรัชญา เนื่องจากจริยศาสตร์เป็นเรื่องของความรู้สึก จึงไม่ควรจัดจริยศาสตร์ไว้ในวิชาปรัชญาอีกต่อไป เพราะเหตุว่า

"ตามค่านิยมเดิม เราถือว่าจริยศาสตร์รวมกฎเกณฑ์ หลักการต่าง ๆ ที่จะช่วยกำหนดกฎความประพฤติ แต่ไม่ใช่หน้าที่ของจริยศาสตร์ที่จะพูดถึงว่า แต่ละคน

¹ Bertrand Russell, "The Ethics of War", Justice in Wartime (Chicago and London : The Open Court Publishing Co., 1916) p. 20.

"All ethical questions are feelings ...thought can do to clarify and harmonize the expression of those feelings."

ควรทำเช่นไรในสถานการณ์นั้น ๆ" ฉะนั้น "เคอิมจริบศาสตร์เป็นแขนงหนึ่งของปรัชญา ... ข้าพเจ้าจึงไม่อยากจะคิดว่า วิชานี้ควรอยู่ในขอบเขตปรัชญาต่อไปอีก"^๒

ด้วยเหตุนี้เองตามความเห็นของรัสเซล จึงต้องมีการเปลี่ยนแนวทางการศึกษา จากการศึกษากฎเกณฑ์ทางจริยธรรมที่ช่วยกำหนดความประพฤติใหม่ให้เป็นเพียงการศึกษาข้อเท็จจริงทางค่านิยมความรู้สึกเท่านั้น รัสเซลได้กล่าวว่า

"บางทีวิธีที่ดีที่สุดที่จะเข้าถึงวิชาจริบศาสตร์ก็คือ เมื่อมีใครกล่าวว่า "คุณควรทำเช่นนั้นหรือเช่นนี้ หรือข้าพเจ้าควรทำเช่นนั้นหรือเช่นนี้ ก็ควรถามว่าคำพูดดังกล่าวมีความหมายอย่างไร สิ่งที่เห็นได้ประการแรกคือ ประโยคชนิดนี้มีเนื้อหาเป็นการแสดงอารมณ์อยู่ ซึ่งหมายความว่า "การกระทำเช่นนั้นนั้นข้าพเจ้ามีความรู้สึกเห็นด้วย"^๓ ทั้งนี้ ก็เพราะว่า "ดีและชั่วมีต้นกำเนิดจากความปรารถนา"^๔ ฉะนั้น การกระทำดังกล่าวจึงไม่สามารถตัดสินลงไปได้ว่า ถูกหรือผิดแต่อย่างใด สิ่งที่ทำได้อีกมากที่สุดก็คือ แสดงความรู้สึกเห็นด้วย หรือไม่เท่านั้น

¹ Outline of Philosophy, p. 233.

"As a provisional definition, we may take ethics to consist of general principles which help to determine rules of conduct. It is not the business of ethics to say how a person should **not** in such and such circumstances."

² Ibid.

"Ethics is traditionally a department of philosophy, I hardly think myself that is ought to be included in the domain of philosophy."

³ Ibid. p. 234.

"Perhaps the best way to approach the subject to ethics is to ask what is meant when a person says: "You ought to do so and so or I ought to do so and so". Primarily, a sentence of this sort has an emotional content, it means this is the act towards which I feel the emotion of approval."

⁴ Ibid. p. 238.

"Good and bad are derived from desire."

ผลงานทางจริยศาสตร์ของรัสเซลล์ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๒๗ ถึงปี ค.ศ. ๑๙๕๓ ยังคงรักษาแนวทางจริยศาสตร์ แบบอารมณนิยมโดยตลอด ในระยะนี้รัสเซลล์ได้เขียนหนังสืออีกหลายเล่มที่มีทัศนะดังกล่าวปะปนอยู่ เช่น Sceptical Essays (๑๙๒๘) What I Believed (๑๙๒๙) The Congress of Happiness (๑๙๓๐) Education and Social Order (๑๙๓๒) Freedom versus Organization (๑๙๓๔) Religion and Science (๑๙๓๕) และ Power (๑๙๓๕)

หนังสือทุกเล่มที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ล้วนแต่แสดงทัศนะอารมณนิยมของรัสเซลล์มาตลอด แต่มีเล่มสำคัญ ๆ คือ Power และ Religion and Science ที่รัสเซลล์ได้ขยายความคิดออกไปโดยไม่วิจารณ์ถึงนักจริยศาสตร์รุ่นเก่า ๆ หรือ "ผู้บุกเบิกทางจริยศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นบุคคลมีความรู้มากกว่าผู้อื่น แต่เป็นบุคคลที่มีความปรารถนามากกว่า" และนักจริยศาสตร์ที่ได้เสนอความคิดต่าง ๆ ก็เป็นเพียงต้องการแสดงอารมณซึ่งมีค่าเป็นเพียงข้อเท็จจริงทางจิตวิทยาเท่านั้น ฉะนั้น เรื่องการตัดสินปัญหาเรื่องค่าจึง "ไม่ได้เป็นการยืนยันแต่เป็นเพียงการแสดงออกของความปรารถนานั้นคือ ความปรารถนาของมนุษยชาติ เมื่อข้าพเจ้ากล่าวว่า ... เป็นสิ่งที่เลว" ที่จริงรัสเซลล์เพียงแต่กล่าวว่า "ไม่มีใครรู้สึกเกลียดชังหรือเปล่า" รัสเซลล์เพียงแต่แสดงความรู้สึกปรารถนาอย่างหนึ่ง ถ้ามีผู้ที่สามารถสรุปว่า รัสเซลล์มีความรู้สึกปรารถนาเช่นนี้จริง ก็เป็นผู้ที่สามารถสรุปว่า ข้าพเจ้ามีความรู้สึกปรารถนาเช่นนี้จริง ๆ ก็เป็นเพียงข้อเท็จจริงทางจิตวิทยา แต่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงทางจริยศาสตร์"^๑

1

Bertrand Russell, Power (London : Unwin Books, 1960), p. 187.

"the great ethical innovators has not meant men who knew more than others; they are men who desire more."

หลังจากผลงานทั้ง ๒ เอมนี้แล้ว รัสเซลล์ก็ไม่ได้แสดงทัศนะทางจริยศาสตร์
ที่เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด จนถึงช่วงปี ค.ศ. ๑๙๕๔

ทัศนะจริยศาสตร์ ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ — ปีที่รัสเซลล์ถึงแก่กรรม

การเปลี่ยนแปลงทฤษฎีจริยศาสตร์ของรัสเซลล์เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้เขียน
สังเกตเห็นได้จากหนังสือ Human Society in Politics and Ethics (๑๙๕๕)
ในบทที่สิบ "เรื่อง" Is there Ethical Knowledge" ซึ่งรัสเซลล์ได้ยกปัญหา
เรื่องคุณค่าการตัดสินใจปัญหาเรื่องคุณค่า และมาตรการจริยศาสตร์มาพูดอีกครั้งหนึ่ง
รัสเซลล์เริ่มด้วยการพูดถึงปัญหาของจริยศาสตร์โดยทั่วไปก่อน แล้วก็เน้นเพราะราย
ละเอียดบางอย่าง โดยตั้งปัญหาทางจริยศาสตร์ว่า "สงคราม ความโหดร้ายเป็นสิ่ง
ที่ผิดหรือไม่" "คุณควรรักเพื่อนบ้านเท่ากับรักตนเองหรือไม่" เป็นต้น จากนั้นรัสเซลล์
ก็กล่าวว่า ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่สำคัญมากในทางจริยศาสตร์ และควรให้ความสนใจ
รัสเซลล์ตอบปัญหาเหล่านี้โดยมีแนวโน้มอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าเขาได้ละทิ้งความ
คิดแบบอารมณ์นิยมแล้ว คงข้อความต่อไปนี้

"ข้าพเจ้าเห็นว่ายอมไม่ได้ที่จะทึกทักเอาว่า เมื่อข้าพเจ้ากล่าวว่า "ความ
ชั่วร้ายเป็นสิ่งที่ไม่ดี" ข้าพเจ้าเพียงแต่พูดว่า "ข้าพเจ้าไม่ชอบความโหดร้ายเท่านั้น"
หรือบางสิ่งที่มีลักษณะอัตถินิยมพอ ๆ กัน สิ่งที่ข้าพเจ้าต้องการอภิปรายคือ มีอะไรใน
จริยศาสตร์ที่ไม่มีลักษณะอัตถินิยมบ้างไหม หลังจากการวิเคราะห์จนถึงขั้นสุดท้ายแล้ว"

1

Bertrand Russell, Human Society in Ethics and Politics (New
York : Mentor Books, 1962) p. 90.

"I, for me find it intolerable to suppose that when I
say, "Cruelty is bad" I am merely saying "I dislike cruelty,"
or something equally objective. What I want to discuss is
whether there is anything in ethics that is not, in the last
analysis, subjective"

ข้อความว่า "ความโหดร้ายเป็นสิ่งที่เลว" นั้น ถ้ารัสเซลตอบตามทัศนะของอารมณนิยมก็คือ จะต้องเป็นการแสดงความรู้สึก ถ้าผู้ที่มีความรู้สึกไม่ชอบ หรือไม่ปรารถนาสิ่งนั้น แต่รัสเซลกลับเปลี่ยนท่าทีการมองปัญหาจริยศาสตร์ใหม่ โดยเขาเห็นว่าจริยศาสตร์นั้นจะต้องไม่ใช่เป็นเพียงความชอบ ซึ่งมีลักษณะอัตถนิยม และไม่ควรจะใช้เป็นมาตรการตัดสินข้อขัดแย้งทางจริยธรรม. ศาสตราจารย์เอกินก็มีความเห็นเช่นเดียวกับยูเซียนคือ ความคิดของรัสเซลในเรื่องทฤษฎีจริยศาสตร์ที่มีอยู่ในหนังสือ Human Society in Ethics and Politics (๑๙๔๕) นั้นแตกต่างจากความคิดในช่วงปี ๑๙๑๔ - ๑๙๑๘ เพราะแต่เดิมนั้น รัสเซลเห็นว่า การตัดสินคุณค่าเป็นเพียงการบรรยายความรู้สึกเฉพาะ เช่น ความพอใจ แต่ในหนังสือเล่มนี้ รัสเซลได้พูดถึงการตัดสินคุณค่าทางจริยศาสตร์ว่าเป็นไปได้ และ "จริยศาสตร์ก็ประกอบด้วยประโยคต่าง ๆ ซึ่งตัดสินได้ว่า ถูก หรือ ผิด มิใช่มีลักษณะเป็นเพียงคำสั่งหรือคำขอร้องเท่านั้น" นอกจากนี้ ศาสตราจารย์เอกินได้ยกบทความหนึ่ง ที่ทำให้เชื่อมั่นใจว่า รัสเซลได้เปลี่ยนทัศนคติจากอารมณนิยมแล้ว

"ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๐ รัสเซลไม่เต็มใจมาโดยตลอดที่จะรวมเอาจริยศาสตร์มาอยู่ในกรอบอันศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งเรียกกันเป็นสำคัญว่า ความรู้ ตลอดระยะเวลาดังกล่าว เขาก็ยังไม่พอใจยิ่งขึ้นเกี่ยวกับโลกซึ่งเขาคิดว่า ได้เอาปัญหาเรื่องคุณค่าและศีลธรรมไปทิ้งไว้ในหนังสือ Human Society in Ethics and Politics ได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนะใหม่ ในที่สุดเขาก็ตกลงอนุญาตให้จริยศาสตร์มาอยู่ข้างความรู้ แต่ก็ยังถือ

1

Human Society in Ethics and Politics, p. 96.

"Ethics contains statements which are true or false, and not merely optative or imperative."

ว่าเป็นความรู้รูปแบบหนึ่งอยู่" จากข้อความนี้จะเห็นว่า จริยศาสตร์ไม่ได้
อยู่ในฐานะที่เป็นการศึกษาอารมณ์ความรู้ลึกซึ้งอันเป็นเพียงข้อเท็จจริงอีกต่อไป

เพื่อให้ความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงจากอารมณ์นิยมเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
ผู้เขียนจึงขอยกข้อความตอนหนึ่งมาเปรียบเทียบให้เห็นถึงช่วงที่รัสเซลไม่ยอมรับว่าควร
จะจัดจริยศาสตร์เป็นความรู้แบบหนึ่งในปรัชญา ดังนี้

"ความเชื่อของข้าพเจ้าคือ แรงจูงใจทางศีลธรรมและจริยธรรม แม่ว่าจะมี
ระบบจินตนาการที่วิเศษมากมาย ซึ่งมันได้เจริญขึ้นมาก็ตาม แต่ทั้งหมดก็เป็นอุปสรรคต่อ
ความก้าวหน้าของปรัชญา และขณะนี้จะต้องตัดออกไปอย่างจงใจ โดยบุคคลที่ต้องการ
จะค้นหาความจริงในวิชาปรัชญา"^๒

จากข้อความทั้ง ๒ ตอนที่แสดงให้เห็นความคิด ๒ ช่วงของรัสเซล ที่ว่าควย
การแยกและการรวมจริยศาสตร์ไว้ในปรัชญาคงกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่าเป็นช่วงที่
รัสเซล มีความขัดแย้งเรื่องความคิดจริยศาสตร์อย่างรุนแรง จนกระทั่งถึงปี ค.ศ. ๑๙๕๕
จึงมีข้อยุติว่า จริยศาสตร์ควรเป็นความรู้แขนงหนึ่งในวิชาปรัชญา สิ่งที่เรากล่าวมาน่า
พิจารณาอีกคือ เมื่อรัสเซลเปลี่ยนแปลงความคิดจากอารมณ์นิยมแล้ว เขาเปลี่ยนไปเป็น

1

Bertrand Russell's Philosophy of Morals, p. 155.

"Since 1910, Russell has been continually reluctant to include ethics within the sacred sphere of what is ordinarily called "knowledge". Throughout the years, however, he has become more and more dissatisfied with the dim world into which as he thought, he had relegated the problems of value and morality. In ...Human Society in Ethics and Politics, there is a decided change of outlook.. At long last, he decided to permit ethics to stand beside - yet with a difference - other types of knowledge."

2

Mysticism and Logic, p. 95.

"It is my belief that the ethical and religious motives in spite of the splendidly imaginative systems to which they have given rise, have been on the whole a hinderance to the progress of philosophy, and ought now to be consciously trust aside by those who wish to discover philosophical truth."

แนวความคิดจริยศาสตร์แบบโค

การเปลี่ยนแปลงความคิดครั้งนี้ ก็เนื่องมาจากรัสเซลล์ได้กลับมาวิเคราะห์ ทบทวนความคิดจริยศาสตร์ใหม่ครั้งนี้คือ คุณค่าจริยศาสตร์นั้นไม่ว่าจะเป็นเพียงอารมณ์ ความรู้สึกอย่างเดียว แต่ความจริงแล้วควรจะเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตสังคม และการเมือง และไม่ใช่เป็นเรื่องของความพอใจ หรือไม่พอใจ แต่เพียงอย่างเดียว เขาจึงได้เปลี่ยนแปลงความคิดอีกครั้ง สำหรับแนวคิดใหม่ที่รัสเซลล์คำนึงตามนั้น เป็นแนวคิดที่ผู้เขียนมีความเห็นตรงกับศาสตราจารย์เอเกิน ซึ่งเห็นว่า ขณะนี้รัสเซลล์มีแนวคิดเป็นแบบธรรมเนียมนิยม โดยเขาได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Bertrand Russell's Philosophy of Morals ดังนี้

"จริยศาสตร์แบบธรรมเนียมนิยม ข้าพเจ้าหมายความว่า ความเชื่อที่ว่าเทอมทางจริยศาสตร์สามารถให้คำนิยามได้ และแสดงให้เห็นถึงคุณสมบัติที่แน่นอน หรือคุณสมบัติทางธรรมชาติได้ การตัดสินทางจริยศาสตร์มีลักษณะเป็นการบรรยายว่าจริงหรือไม่ รัสเซลล์ก็เป็นนักธรรมเนียมนิยมตั้งแต่เขาเลิกลมความคิดแบบอัสต์ติกญาณนิยมแล้ว"

"ยังเป็นผู้หาว่ามีความรู้จริยศาสตร์หรือไม่ "ท่านจงอย่าฆ่า" เป็นประโยคคำสั่ง แต่ประโยคการฆาตกรรมเป็นสิ่งชั่วร้าย ดูว่าเป็นประโยคบอกเล่า และยืนยันว่าถูกหรือผิดได้ "อยากให้ทุกคนมีความสุข" เป็นการแสดงความปรารถนา

1

Bertrand Russell's Philosophy of Morals, p. 156.

"By ethical naturalism I mean the belief that ethical terms are definable and designate certain or natural properties. Moral judgements would then be descriptive as well as true or false. ...Russell has been a naturalist since he abandoned his intuitionism."

แต่ "ความสุขเป็นสิ่งที่ดี" มีรูปไวยากรณ์ เช่นเดียวกับ "โศกราทีสเป็นสิ่งตาย" ปัญหาที่ว่า รูปแบบไวยากรณ์นั้นทำให้เข้าใจผิด หรือว่าในวิชาจริยศาสตร์มีลักษณะ ถูกผิดได้เช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์¹

เมื่อตั้งปัญหาเหล่านี้แล้ว รัสเซลล์ยอมรับการตอบปัญหานี้ว่า ทำได้ยากแต่ เขาก็ได้เสนอแนะว่า น่าจะมีหลักเกณฑ์ที่จะนำไปสู่ลักษณะปรนัยในจริยศาสตร์ เช่นเดียวกันกับในวิทยาศาสตร์ เขาจึงได้เสนอหลักการดังนี้

(๑) ในการสำรวจคุณการกระทำที่กระตุ้นให้เกิดอารมณ์ยอมรับหรือไม่ยอมรับ เราจะพบกฎสากลว่า การกระทำที่เป็นที่ยอมรับคือการกระทำซึ่งเชื่อได้ว่าเป็นการกระทำที่โหดร้ายอย่างตามมา ส่วนการกระทำที่ได้ผลที่ตรงข้าม ย่อมเชื่อได้ว่าเกิดขึ้นจากการกระทำอันไม่เป็นที่ยอมรับ

(๒) ผลที่นำไปสู่การยอมรับจะได้รับการนิยามว่า "ดี" ส่วนผลที่นำไปสู่การไม่ยอมรับ นับเป็นสิ่ง "เลว"

(๓) ตามหลักฐานที่มีอยู่การกระทำใด ๆ ซึ่งน่าจะมีผลดีกว่าการกระทำอื่นในสภาวะการอันเดียวกัน จะนิยามว่า "ถูกต้อง" ส่วนการกระทำอื่น "ผิด" ตามคำนิยาม สิ่งที่เราควรทำคือ การกระทำที่ถูกต้อง

¹ Human Society in Ethics and Politics, p. 90.

"...it still remains a question whether there is such a thing as ethical knowledge. "Thou shalt not kill" is imperative, but murder is wicked "seems to be indicative, and to state something true or false. "Would that all men were happy" is optative, but "happiness is good" has the same grammatical form as "Socrates is mortal". Is this grammatical form misleading, or is there truth and falsehood in ethics as in Science?"

(๘) เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่จะมีความรู้สึกยอมรับการกระทำที่ถูกต้อง และไม่ยอมรับการกระทำที่ไม่ถูกต้อง

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว รัสเซลล์ได้สรุปไว้ดังต่อไปนี้ "คำนิยามและประโยคเหล่านี้ ถ้าเป็นที่ยอมรับก็จะเป็นประโยควิทยาศาสตร์ที่เป็นหลักสอดคล้องกัน ซึ่งประโยคเหล่านี้จะถูกหรือผิดได้ในลักษณะเดียวกับประโยคในวิทยาศาสตร์"^๒

จากหลักเกณฑ์ที่รัสเซลล์จะให้วิทยาศาสตร์มีลักษณะเป็นปรนัยอย่างในวิทยาศาสตร์นั้น ผู้เขียนเห็นว่า รัสเซลล์ให้คำว่า ปรนัย ในแง่ของการพรรณนา (descriptive) มากกว่า ทั้งนี้เพราะสังเกตได้จากกรที่เขายกคำนิยามของคำ

1.

Ibid. pp. 94-5.

(1) Surveying the acts which arouse emotions of approval or disapproval, we find that, as a general rule, the acts which are approved of are those believed likely to have, on the balance, effects of certain kinds, while opposite effects are expected from acts that are disapproved of.

(2) Effects that lead to approval are defined as "good" and those leading to disapproval are bad.

(3) An act of which, on the available evidence, the effects are likely to be better than those of an other act that is possible in the circumstances, is defined as "right"; any other act is "wrong". What we "ought" to do is, by definition, the act which is right.

(4) It is right to feel approval of a right and disapproval of a wrong act"

2

Ibid. p. 95.

"These definitions and propositions, if accepted, provided a coherent body of ethical propositions, which are true or false in the same sense as if they were propositions of science."

ว่า "ดี" ในช่วงที่เขาเป็นธรรมชาตินิยมไว้ว่า "การตอบสนองความปรารถนา" แต่ในตอนนี้รัสเซลไม่ได้หมายถึง การตอบสนองความปรารถนาเฉพาะตัวเท่านั้น เขาแสดงความคิดเห็นไว้ว่า หาก "ดี" มีคำนิยาม "การตอบสนองความปรารถนาเฉพาะตัว" เราก็คงจะนิยาม "ความดีของฉัน" ว่า "ความต้องการส่วนตัว" ซึ่งไม่ควรจะเป็นมาตรฐานตัดสินความดีทางจริยศาสตร์ จากการที่รัสเซลปฏิเสธการให้คำนิยามคำว่า "ดี" ว่าเป็นความต้องการที่ไม่เฉพาะของฉันก็แสดงว่า รัสเซลมองส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ มองความสุข หรือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก ถึงแม้ว่าจากการศึกษางานเขียนทางการเมืองระยะหลังสงครามโลกครั้งที่ เป็นหลักก็ตาม ก็พอจะกล่าวได้ว่า รัสเซลมีทัศนะจริยธรรมแบบธรรมชาตินิยมที่มีแนวประโยชน์นิยมชัดเจนแล้ว

หลังจากข้อเสนอแนะความคิดด้านธรรมชาตินิยมในหนังสือ Human Society in Ethics and Politics แล้ว รัสเซลก็ได้วิเคราะห์ทฤษฎีทางจริยศาสตร์ของเขาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งอาจเริ่มตั้งแต่หลังจากการพิมพ์บทความ "Reply to Criticisms" เพียง ๑ ปีก็ได้ ข้อสังเกตที่ผู้เขียนจะพูดถึงก็คือ ในหนังสือ Human Knowledge (๑๙๔๘) รัสเซลได้ให้คำอธิบายว่า ทอมทางจริยศาสตร์นั้นเป็นทอมธรรมชาตินิยม และไม่มีลักษณะอารมณ์นิยมโดยเด็ดขาด ดังนั้น ทฤษฎีจริยศาสตร์ธรรมชาตินิยมของรัสเซล จะรวมเป็นระบบขึ้นก็คงประมาณปี ค.ศ. ๑๙๔๗ หรือ ๑๙๔๘ แต่เขาก็คงจะละทิ้งความคิดแบบอารมณ์นิยมตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๔๕ แล้ว

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งที่ยืนยันว่า รัสเซลคงละทิ้งความคิดแบบอารมณ์นิยม ในปีดังกล่าวอย่างแน่นอน ก็คือผลงานอีกเล่มหนึ่งของรัสเซลเอง ที่ชื่อ History of Western Philosophy (๑๙๔๕) ซึ่งมีข้อความในบทนำที่แสดงจุดประสงค์ของการเขียนหนังสือไว้ดังนี้

"จุดประสงค์คือ การแสดงปรัชญาในลักษณะเป็นส่วนประกอบของชีวิตทางสังคมและการเมืองเข้าด้วยกัน ไม่ใช่เป็นการแก่งความจริงของบุคคลสำคัญแต่ละคน แต่เป็นทั้งผลและเหตุของลักษณะของสังคมที่แตกต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดระบบที่แตกต่างกันขึ้น"^๑

แต่เดิมในช่วงปี ๑๙๑๔ - ๑๙๔๔ รัสเซลล์ได้กล่าวไว้ว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาและการเมืองเลย เว้นแต่อาจจะเป็นเพียงความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาเท่านั้น แต่ทำที่นั้นก็ไต่เปลี่ยนไปแล้ว และความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาและการเมืองก็มีเค้าชัดขึ้นทุกทีโดยงานของรัสเซลล์

การศึกษาพัฒนาการจริยศาสตร์ของรัสเซลล์ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาโดยลำดับ แต่หลังจากปี ค.ศ. ๑๙๔๕ แล้วก็ไม่มียุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงทางทฤษฎีจริยศาสตร์ของเขาอีกเลย จนกระทั่งปี ๑๙๓๐ ซึ่งเป็นปีที่รัสเซลล์ถึงแก่กรรม กล่าวโดยสรุปแล้ว รัสเซลล์มีพัฒนาการทางจริยศาสตร์เป็นช่วง ๆ เวลาดังนี้

ปี ค.ศ. ๑๘๘๔ - ๑๘๘๘	จริยศาสตร์แนวเฮเกิล
ปี ค.ศ. ๑๘๘๘ - ๑๙๑๓	จริยศาสตร์แนวอรรถทิคญาณนิยม
ปี ค.ศ. ๑๙๑๔ - ๑๙๔๔	จริยศาสตร์แนวอรรถนิยม
ปี ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๓๐	จริยศาสตร์แนวธรรมชาตินิยม

1

Bertrand Russell, A History of Western Philosophy, p. ix.

"My purpose is to exhibit philosophy as an integral part of social and political life : not as the isolate speculations of remarkable individuals, but as both an effect and a cause of the character of the various communities in which different systems flourished."